

Datum
2021-09-15
Adress
Lugna gatan 82
Diarienummer
FSKF-2021-14792

Yttrande

Till
Kommunstyrelsen

Remiss angående remiss från Utbildningsdepartementet - Professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare STK-2021-1059 STK-2021-1059

Förskolenämnden föreslås besluta att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Förskolenämnden ställer sig i huvudsak positiv till förslaget om ett professionsutvecklingsprogram för skolväsendet. Ett sådant program följer på ett betydelsefullt sätt upp tidigare reformer kring legitimering och förstärkt ansvar för förskollärare att leda och ansvara för undervisningen i förskolan. Det föreslagna meriteringssystemet i två nivåer är relevant och det är angeläget att erbjuda kompetensutveckling som är differentierad utifrån olika syften. Det är dock viktigt att kompetensutvecklingsinsatserna för nivån meriterad i första hand syftar till kvalitetshöjningar som kommer barnen till del och först i andra hand syftar till att förbereda för forskning. Meriteringsnivån särskilt meriterad förskollärare bör bygga vidare på, dvs inkludera kraven för meriteringsnivån meriterad förskollärare. Förskolenämnden ställer sig frågande till att inget meriteringssystem för rektorer föreslås.

Det är positivt att Skolverket får ansvar för professionsutvecklingsprogrammet och att rådet för professioner i skolväsendet bistår Skolverket i både val av kompetensutveckling och i processen kring meriteringen. Utredningen har dock inte i tillräcklig utsträckning beaktat vilka ekonomiska konsekvenser för huvudmännen utredningens förslag får, eller hur förslagen kan påverka det faktiska arbetet med barnen i förskolan när de mest kvalificerade förskollärarna deltar i professionsprogrammets olika inslag.

Yttrande

Förskolenämnden uttalar sig i yttrandet kring förslagen i huvudsak i den mån de berör förskolan.

6.1 Staten ska ta ett tydligare ansvar för rektorers, lärares och förskollärares professionsutveckling. 6.2 Den nationella strukturen för kompetensutveckling ska innehålla olika insatser med olika syften.

Förskolenämnden föreslås att i huvudsak ställa sig positiv till förslaget att staten tar ett tydligare ansvar för förskollärares och rektorers professionsutveckling och att det införs ett

nationellt meriteringssystem. Förskollärare, lärare och rektorer behöver under ett yrkesliv återkommande kvalificerad och relevant fortbildning, som i förlängningen kan bidra till likvärdigt hög kvalitet i landets alla förskolor. Det bör samtidigt noteras att förslaget kan medföra att det blir de särskilt kvalificerade förskollärarna, vilka det råder brist på hos många huvudmän, som under kompetensutvecklingsinsatserna tas ur arbetet i barngrupp. Det är dock i utredningen oklart om kompetensutvecklingen i alla delar ska genomföras på betald arbetstid eller i vissa fall utanför arbetet. I det förra fallet kommer huvudmannen även behöva stå för vikarier för vilka utredningen inte har tänkt sig någon ekonomisk kompensation. Att de legitimerade förskollärarna ska delta i kompetensutveckling som utgör villkor för meritering, kan slutligen innebära att förskolor måste prioritera kurser i professionsutvecklingsprogrammet som den individuella förskolläraren behöver men som inte motsvarar de utvecklingsbehov som framkommit i den aktuella förskoleenhetens systematiska kvalitetsarbete.

6.2 Den nationella strukturen för kompetensutveckling ska innehålla olika insatser med olika syften.

Förskolenämnden är positiv till förslaget att erbjuden kompetensutveckling blir differentierad och fyller olika syften. Det är vidare positivt att förskollärare inom ramen för den kompetensutveckling som erbjuds i professionsprogrammet kan bli behöriga till forskarutbildning genom masterexamen. Det är emellertid angeläget att kompetensutvecklingsinsatserna i första hand syftar till att höja kvaliteten i det direkta arbetet med barnen och i andra hand att förbereda för forskning. Promemorian avspeglar en medvetenhet om att insatser behöver anpassas till olika skolformers särart. Det är angeläget att också Skolverket i sina beslut om kompetensutveckling uppmärksammar dessa skillnader och anpassar innehållet efter skolformen.

6.3 Det nationella meriteringssystemet ska innehålla två meriteringsnivåer för legitimerade förskollärare

Förskolenämnden ställer sig i huvudsak positiv till förslagen bland annat då ett system som det föreslagna följer upp tidigare reformer kring legitimering och förtydligade krav i läroplanen på förskollärares ansvar för att leda undervisningen.

I praktiken kommer det enligt förskolenämndens bedömning inom överskådlig tid därtill bli svårt att finna aspiranter till titulaturen särskilt meriterad förskollärare. Detta då det i stor utsträckning saknas forskarutbildade förskollärare och då inga större insatser gjorts från nationell nivå för att få förskollärare att gå forskarutbildning, exempelvis genom att tillskapa forskarskolor med relevant inriktning i detta sammanhang.

Förskolenämnden ställer sig frågande till att utredningen inte föreslår ett meriteringssystem för rektorer. Ett sådant förslag har funnits i tidigare utredningar (Med undervisningsskicklighet i centrum SOU 2018:17). Det är förskolenämndens uppfattning att ett meriteringssystem skulle kunna motivera rektorer till fortsatt utbildning på avancerad nivå. Rektorsprogrammet är en grundläggande professionsutbildning som rektor deltar i under de inledande åren som rektor. Att kunna komplettera avslutat rektorsprogram med en magister-/masterexamen skulle ge en god möjlighet till vidare professionsutveckling. Det

skulle också kunna motverka den omsättning på rektorer som på sina håll försvårar utvecklingen av utbildningen.

En farhåga med en nationell meriteringsprocess är att kompetensbegreppet akademiseras. Kompetens i förskolans kontext måste enligt förskolenämndens bedömning i första hand handla om en individs förmåga att omsätta sina kunskaper i praktiken, i arbetet med barnen. Uppgifter om hur många akademiska högskolepoäng en person har eller hur många år hen har undervisat, ger bara delvis en rättvisande bild av personens kompetens.

Kollegiala bedömningar av kvaliteten i den undervisning som förskolläraren uppvisar innehåller med nödvändighet osäkerhet om hur likvärdigheten i bedömningarna ska kunna upprätthållas. Förskolenämnden välkomnar därför att det ska tas fram ett bedömningsmaterial som underlag för bedömningarna men vill även lyfta fram vikten av kvalificerad kompetensutveckling av dem som ska genomföra den kollegiala bedömningen.

Förslaget haltar i så motto att lärare, som har arbetat i skolor med särskilt svåra förutsättningar, endast ska behöva 4 års erfarenhet för att kunna komma i fråga för meritering. Detta medan förskollärare som på likartat sätt har arbetat i förskolor med särskilt svåra förutsättningar skulle behöva 8 års erfarenhet för att kvalificera sig för meritering. Generellt sätt kan det därtill inte enligt Förskolenämnden vara självklart att en lärare eller förskollärare snabbare blir mer undervisningsskicklig i en verksamhet med svåra förutsättningar.

Av förslaget framgår vidare att det krävs kortare yrkeserfarenhet och lägre krav på god undervisningsskicklighet för särskilt meriterade än för meriterade lärare och förskollärare. Förskolenämnden anser häremot att det för beteckningen särskilt meriterad förskollärare bör ställas krav på examen från forskarutbildning *utöver* de krav som ställs för att få kvalificera för beteckningen meriterad förskollärare. Att kunna bli utnämnd till särskilt meriterad förskollärare endast genom att ha examen från forskarutbildning och erfarenhet av undervisning inom universitet eller högskola blir särskilt märkligt i förhållande till de omfattande kraven på meriterade förskollärare.

Förskolenämnden bedömer slutligen att den föreslagna inriktningen är för smal när det för meriteringsnivån ”särskild meriterad” förskollärare/lärare ska krävas licentiat- eller doktorsexamen avseende ämnesdidaktik, ett ämne som kan hänföras till ett undervisningsämne eller inom det specialpedagogiska ämnesområdet. Det är rimligt att även andra forskarutbildningsämnen som skolväsendets värdegrunds- och demokratiuppdrag liksom ”pedagogiskt arbete” vilket handlar om den pedagogiska praktiken, bör vara relevanta för meritering.

6.4 Karriärstegsreformen kopplas till det nationella meriteringsystemets meriteringsnivåer.

Förskolenämnden har inga synpunkter på att karriärstegsreformen kopplas till ett nationellt meriteringssystem då legitimerade förskollärare inom förskolan idag inte omfattas av karriärstegsreformen.

6.5 Skolverket ska vara den myndighet som ansvarar för det nationella professionsprogrammet

Förskolenämnden bedömer att det är positivt att Skolverket, som redan i dag ansvarar för omfattande kompetensutveckling, också får ansvaret för det nationella professionsprogrammet.

6.6 Ett råd för professioner i skolväsendet ska inrättas för att säkerställa professionernas inflytande

Förskolenämnden är positiv till att ett råd för professioner inrättas. Det är av vikt att rådet har system för att ta emot synpunkter från olika håll och att rådets arbete utvärderas kontinuerligt av en bredd av berörda aktörer.

6.7 Rådet för professioner i skolväsendet ska identifiera behov av kompetensutveckling och vara rådgivande till Skolverket

Förskolenämnden är positiv till förslaget och vill på förekommen anledning understryka vikten av att rådet uppmärksammar att yrkeskompetensen hos legitimerade förskollärare innehåller delvis andra kompetenser än vad som utgör legitimerade lärares yrkeskompetens.

6.8 Rådet för professioner i skolväsendet ska bistå Skolverket i arbetet med meriteringsystemet

Förskolenämnden är positiv till förslaget.

6.9 Ansökan om meritering ska vara avgiftsbelagd och beslut om meriteringsnivå ska vara möjlig att överklaga

Förskolenämnden är positiv till förslaget att beslut om meriteringsnivå ska kunna överklagas men ställer sig tveksam till förslaget att avgiftsbelägga ansökan. Den enskilde förskolläraren ska redan i dag betala en för den enskilde ej obetydlig avgift för förskollärlägarlegitimationen. Det finns inga tungt vägande skäl att ta ut fler avgifter för att möjliggöra karriär i skolväsendet.

7 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Förskolenämnden har inga synpunkter på ikraftträdandet 2023 men konstaterar samtidigt att det kommer krävas mycket arbete på både lokal och nationell nivå innan systemet har blivit helt sjösatt.

9 Ekonomiska och andra konsekvenser för kommunerna

Förskolenämnden anser att utredningen inte tillräckligt har utrett vilka ekonomiska och personella kostnader professionsprogrammet kommer att få för huvudmännen. Den omständigheten att deltagande i professionsprogrammet kommer att medföra att många av de allra skickligaste legitimerade förskollärarna frigörs från arbetet i barngrupp, får sannolikt konsekvenser för barnen, kontinuiteten och kvaliteten. Därtill kommer också vikariekostnader.

Ordförande

Rose-Marie Carlsson (S)

Nämndsekreterare

Louise Säfström

[Här anger du om det finns reservationer/särskilda yttranden]